

BİLİM VE TIP YOLUNDA GENEL KURALLAR

Dr. Cafer YILDIRAN (*)

40 yılın tecrübesi ile yürürlükte devamlılık sağlayan, geçmişte olduğu gibi gelecekte de bilim ve tıp yolunda egemen olacak bazı kural ve kavramları daha genç ve gelecek kuşaklar yararına aktarıyoruz. Zira her bir anahtar kendine uyan sayısız kilidi açarak yol verir engellere. Şu üç düstur anayasal nitelikte bilgi kurallarıdır.

A — Bilimin vatani yoktur amma bilgin'in vardır. Her bilim hizmeti evrensel, ulusal ve kişisel yükümlülüğü beraber taşır.

B — Bilim kolları ayrı olsa da aynı temel kaynaklardan yararlanıp aynı amaca hizmet iştiraki taşıyan kök ve dallar gibidir.

C — Her bilim kolunda etkili olan ana kurallar yeri geldikçe her alanda da muteberdir. Vede sayısız kerre yeri gelir kuralların.

Tıp başta olmak üzere bilimlerin yaşı yaşamışlara eşittir. Öyle ise kuralları bellemek ve saygı ile uygulamanın sahibine yarar sağladığı sâbittir.

Genel Bilimsel kurallar :

Bunlar aynı ile Tıp'da da muteberdir elbetteki ve aksi de sahihtir.

1 — **Hayatta en hakiki mürşit ilimdir. (Kemâl Atatürk)**

2 — **Madde** uzayda yalnız kendine has yer işgal etmekle var olur. **Ruh** taşımakla da canlı olur. **İnsan** olmakla akıl ve beden varlığı ile kavranabilecek en yüce yaratık olur.

3 — Her cisim gibi **beden** (Soma) da 3 boyutlu mekânda ölçümlenerek var olur. **Akıl'da** sağduyu, vicdan ve bilim üçlü sacayağında oturur, herbiri öteki ikisine dalalıp vererek dengeli gelişim boyutu kazanır. Her hizmet bu sacayağına doğru ve dürüst oturduğu oranda muteberdir. Aksi halde bâtıldır.

(*) İstanbul Haseki Hastanesi Üroloji Kl. Şefi

4 — Bir ailenin seviyesi, aralarında en aşağı olanın seviyesidir.

(Andre Maurois)

- a - **Bireyleri eğitip** düzeltmek ve yükseltmek bunun için zorunludur. Haltı bir kişi etse de cezayı herkes çeker.
- b - **Aklın değeri** de, kullanılan meleklerin en zaifi derecesinde ancak değer yargısı kazanabilir. Emniyet düsturu şu olabilir : Kişi cehlin bilmek kadar ârif olamaz.

5 — Suçluyu sanıldığı gibi, kontrol edenler cezalandırmaz, aksine suçlu katıldığı toplumu cezalandırır.

- a - Onun içinkî örneğin : Okullarda suç yapan öğrenciyi öğretmen (Şark'da) sınıfa sorar, tabii cevap alamaz çoğu kerre. Bulamadığı için de ya etkisiz ve değersiz kalır, yada sınıfa ceza verdim der. Böylece haksız ve adaletsiz olur. Batı uygarlığında ise aynı suali sorar ve o fenâ arkadaşınız size şu cezayı verdi, der. Böylece suçlu ile onu saklayanların ortak olduğu kanıtlanır. Ebeveyn ve kişiler de ne idüğü belirsiz terbiyesizler yüzünden ceza yemeyi kimsenin haklı görmeyeceği kanısı ile tenbihatta bulunur. Sonunda suçluyu haber verip cezaya teslimi öğrenmek ahlâkı kazandırılır öğrencilere. **Terbiye, kişileri kanundan, ahlâktan, bilimden, haklıdan ve başarıdan yana tutmak için verilir.**

6 — **Yanlış, misillemeye örnek teşkil edemez. (Mecelle)**

Âmir, üs, bilgin veya öğretmenin yalnız doğru dedikleri ve yaptıkları muteberdir.

- a - **Değer**, kişinin veya makamın değil, doğru ve gerçek oluşumun sıfatıdır.

7 — **Suç, yapandan başkasına adalet yoluyla intikal ettirilemez.** Örneğin: ebeveyn, evlat, hısım, akraba, arkadaş ve yoldaş oldukları için.

(Magna Carta)

8 — **Aklın beş melekesi vardır amma, hayatta görev bakımından eşit değerde değildirler.** Örneğin :

- a - En basiti ve fakat en çok göze batanı **zekâ**'dır. **Zekâ**, iyiye de, kötüye de aynı güçle hizmet eden bir **hermafrodit** gibidir. **Beden-deki tampon maddeler ve proteinler** gibi hem artı hem eksi valanslarla birleşebilir.
- b - **Bellek**, ambar gibi miras kalıntısı olup hazır yemeye yarar amma kısıtlı koşullarda gerçek hizmet görür. Bilgiyi ezberlemek değil nerede olduğunu bilmek emin bir yetenektir.
- c - **Muhakeme** : Bütün yaratıcı, matematik ve somut bilgiler çözücü, ve soyut konular hal edici, yargılayıcı, hakem ve hâkim güçlü bir melekedir. Her iş ve büyük iş bunun ürünüdür. İlk iki melekeyi emrinde kullanır.
- d - **Dikkat**, muhakemenin ürünlerini değer sırasına koyan kontrolördür.
- e - **İrade** ise; en üst komuta organı olup tanrının akla sunduğu en yüce güçtür.

9 — **Muhal yok, mademki irade var, her şey mümkündür. (Kemâl Atatürk)**

10 — **Akıl melekesinin** vasıtasız ürettiği iki evlâdı vardır. O da : **Vicdan ve İlimdir.** İşte **sağduyu, vicdan** ve **ilim** üçgeni insanlığın ve hayatın bütün verilerini ve marifetlerini döküştürür.

a - Bu üçüzden de en değerli **üç yeni ürün** torun gibi aileye katılır. **Duygu, Sevgi** ve **San'at.** Altılı ailede dengelilerden iyi, dengesizlerden kötü ürün üremesi doğaldır. Egemenlik, özgürlük ve tarih boyu varlık dengelileri korumak ve kayırmak, dengesizleri kollamak ve ayırmak ile ancak mümkündür.

b - **Sevmek** ve **sevilmek** mutluluğun, erdemliliğin, insaniyetperestliğin mihengi sayılagelmıştır. Amma nasıl becerilir sırrı açıklanmamıştır. Biz birini açıklayalım : **Sevindir ki sevebilesin, sevin ki sevebilesin. (C. Yıldırım)**

11 — **Canlının doğuşu, 3 iç dürtü** ile birlikte var olmuştur : **Yaşamak, gelişmek** ve **mutlu olmak.** Bunlara ters düşen her şey baskı sayılır ve her baskı aşırı tepki yaratır. Bunları haksız kazanmaksa hata sayılır ki ceza gerektirir. Ya ıslah olunur, yada harcanılır.

a - **Yaşamak,** yaşatmak ve yaşayanlara yardım bağlantısı insanlık icabıdır.

b - **Gelişim,** hayatta yaradılmışdan yaradana dikilen merdivenlerden çıkış merak ve zorunluluğu güdüsüdür. İlk basamaklarının adı bellidir. **Ortadan aşağı** düşmek gerilik ve devriklidir. **Ortaya basan** iyiyi gördü demektir. **İyi'nin** varolduğu yerde, **pekiyi'nin** lüzumu ispatlanmış sayılır. **Pekiye'ye** ulaşan artık **eniye'nin** yolcusudur. **Eniye'ye** varan ise, artık fevkalâdeliği kaybolmuş yeni bir katın orta basamağında olduğunu idrak etmiştir. Vede tekrar silbaştan yeniden merdiveni tırmanmaya gider. Zira, **ilmin sonu yoktur.** Ancak ömrün vardır ki, onu heder etmek her bakımdan yanlış ve haramdır.

c - **Mutluluk,** doğuştan aramaya tutkun olduğumuz emeldir zaten.

Yürü hür mavilliğin bittiği hadde kadar

Dünyada insan hayal ettiği nisbette yaşar.

Hayal özlemi, özlem gayreti, gayret çalışmayı, çalışma başarıyı, başarı da mutluluk yolunu açar.

12 — **Doğruya dönüş,** gerçeğe varış için kaybedilmiş zaman vede ömür yoktur.

a - **Hayal, rüya ve yaşam** velhasıl hayat, tümü ile gerçek içinde doğru yol bulmak için araç ve bölümleridir.

b - **Marifet** onları kullanmasını bilmek, bilmeyene öğretmek, öğrenmeyi kontrol altında gereği için gereği kadar hizmette kullanmaktır.

Atatürk'ü nekadar yakından tanısam da onun hakkında yazı yazmak ne haddime. Çok yönü olan bir yüce dağın ancak bir yönünü belki bilinebilir. Amma **Atatürk** herkesi yeteneğine göre istihdam etmiştir.

(Recep Zühtü Soyak)

13 — **İnsan** önce insan evlâdı doğar, sonra **alle bireyi** olur, sonra ulusun ve **yurdun tab'ası** olduğunu idrak eder, sonunda bu sığata ters düşmemek kaydı ile **insanlığın** bir bireyi olduğunu kavrar.

- a - **Kişinin yaptıkları** ve ettiklerinden bu istasyondakilerin hepsi de hisselerini alır.
- b - **Hiç kuşkun olmasın**, hepsi de mütahakını karşıt olarak er veya geç amma mutlak verir.
- c - **Ey insanoğlu!** İyi verilere müstehak olmaktır sana yakışır amaç, özlem ve eylem.

14 — **Dünya toprakları** parsellenmiş, insanları **ulusal** bölümlere ayrılmıştır. **Yetenekliler** önce bütün dünyaya ait âlemlere yükselir, sonra **dünyalararası** uzaylara kanat açar. Geriye doğru bakar ki, ne kadar küçükmüş ve hattâ bir hiçmiş dünyalar ve yaşantıları ve hele kavgaları...

(Albert Schweitser felsefesi)

- a - Unutmaki seni olduğun yerden uçuran da, götüren de insan gücü olup kısıtlıdır. Yaşamak istiyorsan kalkış alanına geri dönmeye mecbursun.
- b - O küçük gördüğün her şey, kavram'a ve hayâl'e sığmaz bir ihtişam ile tekrar varolur.
- c - **Aslını inkâr ederek yücelmek mümkün değildir.** Her soylu kökünde iftihar edecek çok hasletler vardır. Kişinin de, ulusun da iyi hasletlerini kullanarak ve kullandırarak harikalar yaratılabilir. Bunu yaptıranlara dehâ ve önder derler. (madde 15'e bkz.)
- d - Öyle ise kendine, ailene, ulusuna, yurduna, devletine ve insanlığa yararlı uygarlık uğruna çalışmaktan gayri amaç yoktur.
- e - Amaç, "DUYU" yani Devlet, Ulus ve Yurt Uygarlığı için çalışmaktır. (Cafer Yıldırım)

15 — **Devlet, Ulus ve Yurt sorunu söz konusu olduğu zaman, o işin tek sorumlusu kendinmişsin gibi hareket edeceksin.** (Kemâl Atatürk)

Bu hususta herkesin kullanabileceği sermaye kendi meslek ve yeteneğidir. Her boşluk daha kıymetli ve daha güçlüsü tarafından kapatılarak birlikte âdil, haklı ve güçlü olunur.

16 — **Dost;** aranan, bulunca mutlu olunan bir yakındır. Bulunur mu bulunmaz mı gam olmasın kişiye amma, iki düşman her daim her yerde varolabilir. Onlar da şunlardır : **Akılsız** vede **Ahlâksız.** Unutmamalıki, ikisi de

aynı derecede zararlı ve tehlikelidir; ancak yöntemleri ayırdır. Üçüncüsü için de tedbirli oluna ki o da **Cahil**'dir. Ne varki cehlini bilir, haddini aşmazsa ârif sayılsa yeridir. Ya aksi olursa, o halde düşmanın 3 dür, ona göre davranmalısın. Zira gaflet az veya çok mahviyet getirebilir. **Sahipsiz harabeler ol gafletlerin simgesidir.**

17 — **Bilgide, lâzım olanları öğrenmek ödevdir; onu sıraya koymaksa görevdir.** Bilgisi noksan ile sırasını bilmeyen aynı derecede yetersiz veya zararlı olabilir.

18 — **Cehâletin üç türüne düşmemell :** 1 - Hiç bilmemek, 2 - Bilinen bir şeyi yanlış bilmek, 3 - Bilinmesi lâzimgelenden başka şey bilmek.

(Fransız atasözü)

a - Birincisinin notu "sıfır"dır. 2 ncisi (--), 3 üncüsü (---) dür. Birincisi **Cahil**, ikincisi **Echel**, üçüncüsü de **Hilekâr**'dır.

b - İşte Şark öğretimindeki yürütücüler çoğu kerre bu ayrıcalığı bilmemektedir. Not buna göre verilirse eleme daha muteberdir.

c - **Fırsat eşitliği değil, hizmette değer eşitliği minimumu aranmalıdır.**

19 — **Bilgi ve bilen ne kadar uzak olursa olsun oraya gidilmelidir.**

a - Bilgin'den faydalanılmasa da yüzünü bile görmek sevaptır.

(Hazreti Muhammet)

a - Bilgin'den faydalanılmasa da yüzünü bile görmek sevaptır.

b - **Hiç bilenle bilmeyen bir olur mu? (Kur'an âyeti)**

fazla olanındır. Hakemlik ve adâlet bunu gerektirir.

d - **Meslek mensuplarının evlatlarındaki** zengin temel kültür ve bilimsel miras kaynak imkânlarından yarar tanımamak, testlerde önhak yada bunu meydana çıkaracak nitelik aramamak, namzet adaydan daha çok DUYU'ya "Devlet, Ulus ve Yurt Uygarlığı"na zararlıdır. Böyle hakem, seçmen veya eleştirmen muteber olur mu?

20 — **Özlem ve başarı arasında en kestirme yol, gereken emek, yetenek ve yetkiyi gösterme yoludur.**

a - Gayrı yoldan hedefe oturanların başarısı, değerinde değil hedefi değersizlendirmesindedir ki sonuç yıkıcılıktır.

b - **Fırsatçı, realist, natüralist ve idealist** felsefelerinde, idealizme ters yazık olan ille de yaptıkları, ille de yaptıklarıdır. Örneğin : Musolini, İngiliz dışişleri politikasında havada alev gibi dolaşan kötü politikacı olarak böyle tanımlanmış, düştüğü yeri yakacak amma kendi de sönecek, denmiştir. Vede öyle olmuştur.

c - **Fırsatçı realist, natüralist ve idealist** felsefecmfhyp idealizme ters düşenler felâkete yol açan alev gibidir. Kendileri de tükenir amma yazık olan ille de yaptıkları, ille de yaptıklarıdır.

Örneğin : Mussolini havada dolaşan bir alev gibidir. Düştüğü yeri yakacak amma kendi de orda sönecek. "**İngiltere Dışişleri Bakanı**" Öyle de olmuş, tepe aşağı asılıp taşlanarak ölmüştür.

21 — Yüksek bilimden sonra durdurulamayan gelişim **akademiktir**. Soyut felsefe akademisinin kurucusu **Plato** "Eflatun'un, akademisinin kapısına yazdığı şart unutulmamalı :

"Jeometri bilmeyen bu kapıdan içeri giremez." (Plato)

a - **Tefsir** : Somut ilimler kavramı sağlıklı şekilde bilinmeden soyut bilimler yapılamaz.

b - İşte birindeki eksiklik ötekinde yetgilenirse, akla durgunluk veren acıplıklar tavadan sıçrayan yağ gibi etrafa sıçrar ve kavurur durur.

c - **Kötü âkıbeti doğal kılmak kadar gaflet olur mu hiç?**

22 — **Evvelâ kendini bil (Aristo)**

a - Bunu bir bilebilse insan, gayrının farkı sanıldığı kadar çok değil. Onlardan gelecek derde derman bulmak yok değil. Gel gör ki kendini bilmeye çoğu kez ömür yetmez. İnsanız elbetteki bir nebze ilâhız. **(Yahya Kemal)**

b - İnsan bir ilâhı nasıl tam tanımlayabilir?

23 — **Kıskançlık ve haset** kadar sahibini alçaltan illet yoktur. Bu nedenle ki o türlü yetkili olursa yaptığı şey elbetteki alçaklık olur. Kıskanılan sa genellikle daha çok yücelir.

a - **Çalış, idraki kaldır mukteditersen âdemiyyetten.**

b - Hiç kimse günün 24 saatını yetmez hale koyan çalışmalardan men edilemez.

24 — **İd'i Ego, Ego'yu süper ego** kontrol eder. Sakın olaki ölmeden süper ego'ya ne izin verilmeli ne de tâtil verilmeli.

a - Bilinen sınırları ve kendini aşmak amacı ancak süper egoyu devamlı görevde tutup yüceltmekle mümkündür.

25 — **Her iyi murat**, özlemlerle başlar, öğrenimle gelişir, tahammül ve sabırla kaynaşır. Kabiliyet ve imkân ile yol bulur, yetenek ve başarı ile varılan sahibinin olur. Gerisi aynı cevherleri zaman değirmeninde tekrar be tekrar öğütme sürecine bağlıdır.

26 — **Hayatta en kıymetli şey Can'dır**. Onun değerini kanıtlayan ise, tek yönlü akıp giden **Zaman'dır**. Bunun ikisi, her türlü zarar ve israftan korunmalı, her türlü yarar ve yardıma ise harcanmalıdır.

(Birinci Bölümün sonu, İkinci Bölüm gelecek sayıda)